



Warszawa, dnia 30 września 2022 r.

Informacja o zmianach w statystyce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej w latach 2004-2021

Departament Statystyki 30 września 2022 r. opublikował zrewidowane dane polskiego bilansu płatniczego za lata 2004-2021 oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej za lata 2010-2021. Korekta ta związana była z cyklicznym procesem rewizji danych statystycznych w wyniku prowadzonych prac nad poprawą jakości (pozyskaniem nowych źródeł danych). Cykliczne rewizje pełnych szeregów czasowych mają na celu opracowanie oraz dostarczenie użytkownikom spójnych i porównywalnych danych. Rewizji bilansu płatniczego towarzyszy jednoczesna rewizja rachunków narodowych (zaplanowana na październik 2022 r.), którą przeprowadzi GUS.

W ramach prezentowanych zmian można wyodrębnić dwa główne obszary tj. obroty towarowe, gdzie wyłączone zostały transakcje nierezydentów rozliczających VAT w Polsce oraz nowe ujęcie transferów z Komisji Europejskiej. Pierwsza z tych rewizji oddziałuje w kierunku pogorszenia salda rachunku bieżącego, zaś druga w kierunku jego poprawy. Przykładowo w 2020 r. w wyniku obu tych zmian saldo rachunku bieżącego uległo pogorszeniu o 8 mld zł. Powyższa zmiana była wynikiem pogorszenia salda obrotów towarowych o 25,6 mld zł. Zaś w wyniku nowego sposobu ujmowania transferów z Unii Europejskiej silnej poprawie ulegnie saldo dochodów wtórnych. W 2020 r. była to poprawa o 19,6 mld zł, przy jednoczesnym pogorszeniu salda dochodów pierwotnych (o 2,8 mld zł).

Nowa metoda ujmowania środków unijnych poza zmianami w rachunku bieżącym wpłynęła również na saldo rachunku kapitałowego oraz transakcje i stany w aktywach zagranicznych sektora rządowego. Przykładowo w 2020 r. saldo rachunku kapitałowego pogorszyło się o około 21,6 mld zł.

Wprowadzone zmiany wpłynęły istotnie na zmniejszenie wielkości salda błędów i opuszczeń, co świadczy o poprawie jakości danych bilansu płatniczego.



Rewizja obrotów towarowych – wyłączenie transakcji nierezydentów

Zgodnie z międzynarodowymi wymaganiami, w statystyce bilansu płatniczego i rachunków narodowych (zawartymi m. in w manualach: Balance of Payments and International Investment Position Manual Sixth Edition oraz European System of Accounts 2010) rejestrowane powinny być obroty towarowe **polskich rezydentów z nierezydentami**, którym towarzyszy **zmiana własności ekonomicznej** towarów podlegających wymianie. Jako przybliżenie takich transakcji powszechnie stosuje się dane pochodzące ze statystyki handlu zagranicznego (ang. Foreign Trade Statistics, FTS) odnoszące się do fizycznego przekroczenia granicy przez towar.

W czasie prac metodologicznych i kontroli jakości danych statystycznych zaobserwowano, że w danych statystycznych na temat handlu zagranicznego rośnie znaczenie transakcji nierezydentów rozliczających VAT w Polsce. Co do zasady w ramach polskiego handlu zagranicznego i we wszystkich innych statystykach jako respondenci powinny występować wyłącznie polskie podmioty (rezydenci Polski). Ujednolicony rynek wewnętrzny Unii Europejskiej oraz jednolite przepisy VAT w UE umożliwiają jednak rozliczanie podatku VAT w Polsce przez podmioty niebędące polskimi rezydentami, lecz mające swoją siedzibę za granicą. Jednocześnie ujednolicone w UE przepisy z zakresu sprawozdawczości handlu zagranicznego (system Intrastat) zobowiązały płatników VAT do sprawozdawania danych statystycznych. Skutkuje to tym, że w ramach np. polskiego eksportu towarów sprawozdają się podmioty, które mają swoją siedzibę za granicą (w innym kraju niż Polska), ale z racji bycia płatnikiem VAT w Polsce przekazują do polskiego systemu sprawozdawczego dane.

Zgodnie z metodologią bilansu płatniczego transakcje nierezydentów związane z rozliczaniem podatku VAT powinny być wyłączone i zastąpione rzeczywistymi wartościami transakcji pomiędzy rezydentami Polski a nierezydentami. Wartość korekty w poszczególnych latach waha się od około 1,0 mld zł do minus 25,0 mld zł i ma to wpływ na pogorszenie salda rachunku bieżącego.

Memoriałowe ujęcie transferów z Komisji Europejskiej

Zgodnie z międzynarodowymi standardami statystycznymi transfery unijne powinny być rejestrowane w ujęciu memoriałowym. Według tej metody wydatki ujmowane są w okresie którego dotyczą, czyli momencie faktycznego poniesienia wydatku przez beneficjentów środków. Pozwala to na określenie wpływu transferów unijnych na wydatki



inwestycyjne i konsumpcyjne podmiotów krajowych. Dotychczas transfery unijne w bilansie płatniczym były rejestrowane zgodnie z zasadą kasową (ang. cash basis). W metodzie kasowej wydatki ujmuje się w momencie, kiedy pieniądze z Komisji Europejskiej wpływają na rachunek Ministerstwa Finansów utrzymywany w Narodowym Banku Polskim.

Przejęcie z metody kasowej na memoriałową było możliwe dzięki pozyskaniu nowych źródeł danych z Ministerstwa Finansów. Wprowadzone zmiany umożliwiają także bardziej precyzyjny podział transferów na bieżące (finansujące konsumpcję) i kapitałowe (finansujące inwestycje). Zmiana metody ujmowania środków unijnych w bilansie płatniczym z kasowej na memoriałową powoduje także konieczność rejestracji należności polskiego rządu od Komisji Europejskiej.

Skutkiem tej zmiany była poprawa salda rachunku bieżącego, co jest wynikiem silnego wzrostu przychodów w dochodach wtórnych przy niewielkim spadku przychodów w dochodach pierwotnych. Przykładowo w 2020 r. przychody w rachunku bieżącym z tytułu transferów unijnych wzrosły o 17,6 mld zł w wyniku tej korekty (wzrost przychodów w dochodach wtórnych o 19,6 mld i spadek przychodów w dochodach pierwotnych o 2,0 mld zł). Jednocześnie zarejestrowano pogorszenie salda rachunku kapitałowego (w 2020 r. przychody spadły o 21,6 mld zł).